

Verkenning van een brug over de Dommel

Dit kleine voertuig is een verkenningswagen, een "Dingo", Australisch voor wilde hond. Het is een Daimler voor 1 chauffeur en 1 commandant. Met een 2.5 liter 6 cilinder benzine motor, 55 pk. De topsnelheid is meer dan 80 km per uur. Het bereik over de weg is 320 kilometer. De Dingo heeft vierwielaandrijving en de benzinetank bevat 82 liter. Hij rijdt op 1 liter ca. 4 km. De banden zijn massief. Het gewicht is 3.000 kg.

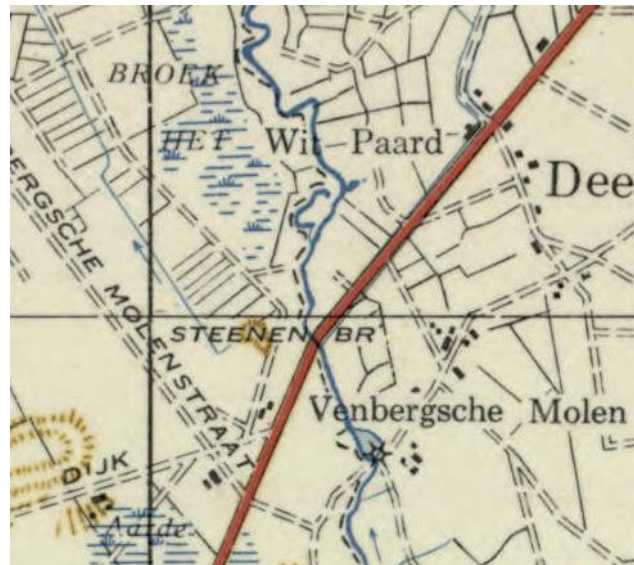
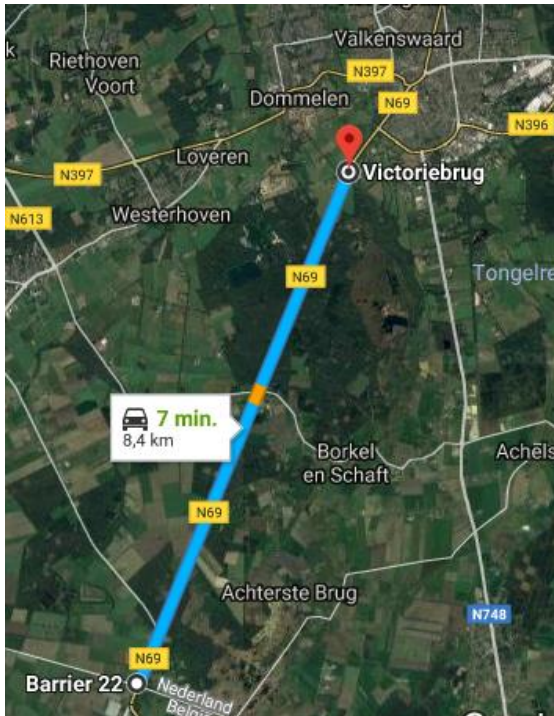
(Foto's Liejon Schoot)

De Dingo is een verkenningswagen waarmee je je snel kunt verplaatsen, zowel op de weg als in het terrein. Het is geen gevechtsvoertuig. Hij kan uitgerust zijn met een Bren, een lichte mitrailleur.

De naam Bren is afgeleid van de Tsjechische wapenfabriek in Brno, waar het wapen was ontwikkeld en de Engelse wapenfabriek te Enfield, waar het wapen in licentie werd gemaakt.

De Engelse 2nd Household Cavalry regiment bevindt zich in Neerpelt, België, net over de grens bij Valkenswaard. Vier mannen krijgen de opdracht om met twee Dingo's op 11 september 1944 het bezette gebied in te gaan.

Zij moeten vaststellen of de brug over de Dommel op de Luikerweg, nog in tact is en of er tanks overheen kunnen.

De brug over de Dommel aan de Luikerweg (N69) ligt 8.4 km van de grens Nederland-België en vlakbij de Venbergsche Molen.

11-9-1944 omstreeks 14:00 uur. Luitenant Rupert Buchanan-Jardine (2-2-1923) met verrekijker en chauffeur Buckley (in de Dingo). De andere Dingo staat rechts op de foto. Foto's van pastoor Henricus J.M.I. Goijarts. Hij is in 1902 in Tilburg geboren en is in september 1944 nog maar net pastoor van de St. Servatiuskerk in Borkel en Schaft.

De andere Daimler met korporaal Jack Brook (met snor) en chauffeur Ted Brakeman.

De brug over de Dommel aan de Luikerweg ligt 8.4 km van de Belgische grens. De Dingo's vertrekken rond 12:00 uur naar de brug. Na 4.8 km komen ze aan bij café Rustoord.

Café Rustoord

Café 't Witte Paard

Café Rustoord aan de Luikerweg 145, heette na de oorlog 't Witte Paard.

De verkenners worden omringd door enthousiaste Nederlanders, die dachten dat zij bevrijd waren. Terwijl luitenant Buchanan-Jardine trachtte de Nederlanders te kalmeren, ging de andere verkenningswagen met Jack Brook, richting brug. Hij ziet door zijn verrekijker dat de brug niet opgeblazen is en intact is, want er staat een Duitse Panzer IV-tank op.

Panzer IV-tank

Jack Brook gaat snel terug naar het café. Rond 16:00 uur rijden beide wagens in ca. 4 minuten naar de grens. Hoewel dat heel snel is, is het wonderbaarlijk dat de vier mannen de terugtocht overleven, want ze worden zwaar beschoten. Alles wat buiten de voertuigen hangt zoals canvas zeilen, jerrycans en kookgerei wordt doorzeefd met kogels.

De verkenning is succesvol voor de Engelsen. Ze loopt slecht af voor enkele Nederlanders. Uit wraak worden vier Nederlanders neergeschoten, waarvan er twee overlijden. Eén van de overledenen is Jan Maas. Hij staat op de foto, achter Buchanan-Jardine en is de man het de hoed.

Op 11 september bereikten de Engelsen de Nederlandse grens bij Valkenswaard. In de nabij gelegen dorpen werd iedereen flink nerveus. Zoals in Borkel & Schaft waar de postbode zich haastte het goede nieuws rond te bazuinen.

"De Tommies staan bij de Bergeijkse Barrière!" Het nieuws verspreidt zich snel door het dorp. Ook Jan Maas (54) hoort het. Jan raakt er opgewonden van, maar weet niet zo goed wat hij ervan moet denken. De Engelsen zijn immers nog niet hier. En hij heeft de zorg voor zijn gezin. Terwijl hij dat allemaal overweegt komt een groep dorpingen aan de deur. Zelfs pastoor Goijarts, die de dag tevoren pas is geïnstalleerd, is erbij.

"Jan, schiet op! Kom mee! We gaan de Engelsen tegemoet. Die Duitsers kunnen ons nu toch niets meer maken". Jan laat zich overreden. Hij neemt afscheid van een zoon die ziek op bed ligt en fluistert: "Ik ben zo weer terug". Dan gaat hij mee. Op de fiets de Tommies tegemoet, met een grote groep. Ze zijn een paar honderd meter van de grens als ze een Engelse verkennersseenheid treffen. Samen roken ze sigaretten en er worden oranje lintjes uitgedeeld. De pastoor maakt een hele serie foto's. Op een daarvan een pantserwagen, twee soldaten en enkele dorpingen, onder wie Jan.

Na het afscheid keert een aantal mannen terug naar huis. De anderen willen méér Engelsen zien. Zo ook Jan Maas. Ze trappen vrolijk verder. Plots springen uit de bosjes enkele Duitsers. De Borkelnaren rennen alle kanten uit. Vier worden er gepakt, onder wie Jan Maas. De Duitsers fouilleren hen en zetten hen bij een boerderij tegen de muur. "Engelische Propagandisten!" Een pistool klikt. Maar dan zegt een van de Duitsers: "Ach was, lass sie nach Hause gehen. Sie sind frei!".

De mannen zijn verbijsterd. Maar ze zetten het op een lopen naar hun fietsen. "Tjee," zegt Jan Maas. "Daar komen we nog goed weg". Precies op dat moment klinken er schoten. Vier in totaal. Eén man wordt in de buik geraakt en dwars door drie vingers.

De tweede wordt in zijn hoofd geraakt en valt dood neer. Dat is landbouwer Christiaan Tegenbosch (69), vader van negen kinderen.

De derde wordt door zijn hoed geschoten, maar blijft ongedeerd. Terwijl hij wegduikt, ziet hij hoe ook de vierde man in het hoofd wordt geraakt. Het is Jan Maas. Hij is op slag dood.

Pas na een week vernemen zijn vrouw en kinderen dat Jan dood is. Dat hij het is, is zeker, want een van de overlevenden heeft de trouwring van zijn vinger gehaald en de portefeuille uit zijn jas. De pastoor brengt alles naar de weduwe. Diezelfde dag, op 19 september, wordt Jan Maas op een open vrachtwagen, bedekt met Rode Kruisvlag, naar het kerkhof gebracht.

Op zijn hoofdkwartier in het Belgische Leopoldsburg ontvangt generaal Brian Horrocks, bevelhebber van het 30^e legercorps, de informatie waar hij naar had gevraagd:

"De Dommelbrug bij Valkenswaard is in tact. Bij een doorbraak richting Eindhoven is de brug sterk genoeg om de tanks van de Guards pantserdivisie te dragen".

Horrocks heeft deze verkenningstocht "de meest gewaagde van de Tweede Wereldoorlog" genoemd.

Gds. Arm. Div 30 Corps. Schedule No ..... Unit 2 H.C.R. Army No and Rank 27577 W3/Lieut Name Arthur <u>John Rupert</u> BUCHANAN JARDINE		In lieu of AF W 3121 35 Date recommendation passed forward Received: Passed: Dds: ..... Lt 15 SEP 1944 23 SEP 1944 Corps 27 SEP 1944 17 0 SEP 1944 Army 28 OCT 1944 17 137 1944	
Action for which commended. (Date and place of action must be stated).		Recommended by <i>H. Abel Smith</i> (H. ABEL SMITH) Lt. Col., Comd. 2 H.C.R.	Honour of Award. M.C. Immediate
On 11 Sep 44, Lieut JARDINE with his Tp was ordered to recce VALKENSVAARD from the Br head over the ESCAFT canal at DE GROOTE BARRIER. He was held up a mile from the bridgehead by enemy inf with 'panzerfaust'. After observing for sometime he decided to charge through with two scout cars. He advanced for about five miles to just short of VALKENSVAARD where the patrol was held up by a tank. He remained in observation for half an hour gaining valuable information. A civilian reported enemy in some strength to his rear. He decided to make a dash for his own lines. He reached his own lines coming through very heavy fire and running the gauntlet of an		<i>Alan ...</i> Major General, G.O.C., Gds Arm Div.	M.C. 1. 3. 45.
<i>B. L. Montgomery</i> <small>GENERAL MONTGOMERY COMMANDER, SECOND ARMY</small>		<i>B. L. Montgomery</i> Lieut General G.O.C., 30 Corps.	27572

Document, ondertekend door veldmaarschalk Bernard Montgomery en o.a. luitenant-generaal Brian Horrocks, waarin Arthur Rupert John Buchanan-Jardine wordt voorgedragen voor het Military Cross.

De dochter van de toenmalige kastelein, mevr. *Lo Evers-van Steenberg* herinnert zich het allemaal heel goed. „Toen ik de eenheid bij het café zag staan,” zo vertelde ze me gisteren, „heb ik ze naar binnen gevraagd en een glas jenever ingeschonken. En dat was de echte, want die hadden we bewaard voor een speciale gelegenheid. We hadden ook de vlag uitgehangen. Maar toen de soldaten weggingen, zeiden ze: doe die vlag weg, dat is levensgevaarlijk. Want jullie zijn nog niet bevrijd.”

Monument, ontwerp: Ramaz Gojatie 1994 . Plaats: Luikerweg 145, hoek (Oude) Dorpsstraat Borkel en Schaft.

Op de Luikerweg bij café "Rustoord", na de oorlog "'t Witte Paard", nu pannenkoekenhuis "De Familie Suykerbuyck", vind op 11 september 1944 een geanimeerde ontmoeting plaats tussen de verkenningsgroep van Buchanan - Jardine en plaatselijke bewoners. De Engelsen willen, komend vanaf de Bergeijkse Barrière, poolshoogte nemen bij de stenen brug over de Dommel. Nadat ze dat gedaan hebben wordt hen door de dochter van de eigenaar van het café een glas jenever aangeboden. Dat wordt maar al te graag geaccepteerd, waarna de Britten weer vertrekken. Echter niet nadat ze bevolen hadden de al uitgestoken vlaggen nog even op te bergen. "Jullie zijn nog niet bevrijd."

Pannenkoekenhuis "De Familie Suykerbuyck", Luikerweg 145, rechts het monument.

Het monument "Poort der Bevrijding" in Bergeijk is een granieten gedenksteen, waarop een tekst, het gemeentewapen van Bergeijk en de emblemen van de Prinses Irene Brigade en van de Household Cavalry zijn aangebracht. Het monument is in 1994 geplaatst aan de oostzijde van de N69, bij de grensovergang Valkenswaard-Lommel te Bergeijk (de Bergeijkse Barrière).

(Johan Biemans)

Op 11 september 1944 zet hier de eerste geallieerde verkenningseenheid - het second Household Cavalry regiment - voet op Nederlandse grond.

17 September volgt de doorstoot in het kader van Market Garden. Van 20 op 21 september komt de koninklijke Nederlandse brigade Prinses Irene langs deze poort terug in het vaderland. 1944-1994.

De Koninklijke Nederlandse Brigade "Prinses Irene" is een Nederlands legeronderdeel dat voortkomt uit Nederlandse troepen die in mei 1940 naar Engeland ontkomen en dat verder bestaat uit Engelandvaarders en Nederlanders uit het buitenland die bij de brigade hun dienstplicht vervullen of zich vrijwillig bij de brigade melden.

V.l.n.r. Jack Brook, Rupert Buchanan-Jardine, Bob Buckley, 11 september 1994.
 Zij zijn aanwezig bij de onthulling van het monument aan de Luikerweg 145.

(Arjan Rijkers & Kees Smolders)

Bronnen

De bevrijding van Eindhoven, Karel Margry
ISBN 90-9005340-9, 5^e herziene druk 1992
135 bladzijden

www.brabantremembers.nl

In dit document staat de brug over de Dommel tussen Borkel en Schaft. Niet de brug over de Dommel op de Luikerweg.

<http://www.pantser.net/wo2-uk-made/2nd%20Household%20Cavalry%20Regiment.pdf>

On Active Service - Household Cavalry 1939-1945
The Daimler Fighting Vehicles Project - Part d1a
www.daimler-fighting-vehicles.co.uk

The 2nd Household Cavalry Regiment (Green Bismarck)
When the Second World War began the two Household Cavalry regiments were formed of the Life Guards and the Royal Horse Guards (the Blues).

These two regiments provided a horse regiment for the 1st Cavalry Division which was sent to Palestine and later formed the core of the 10th Armoured Division under the title of the 1st Household Cavalry Regiment (Green Bismarck).

<http://daimler-fighting-vehicles.co.uk/DFV-File%20Part%20D001a-Houshold%20Cavalry%201939-1945.pdf>

© Han Nieman, Leiderdorp, juni 2019